

**CONSEIL DE
L'EUROPE**



**AVRUPA
KONSEYİ**

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

HAS VE DİĞERLERİ- TÜRKİYE DAVASI

*(Başvuru no:23918/02, 23919/02, 23921/02, 23922/02, 23924/02,
23928/02, 23933/02, 23936/02, 23941/02, 23943/02, 23946/02, 23949/02,
23956/02, 23958/02 ve 23966/02)*

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

14 Haziran 2007

İşbu karar AIHS'nin 44§2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli bazı düzeltmelere tabi olabilir.

© T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2007. Bu gayriresmi özet çeviri Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı'na atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan ve (23918/02, 23919/02, 23921/02, 23922/02, 23924/02, 23928/02, 23933/02, 23936/02, 23941/02, 23943/02, 23946/02, 23949/02, 23956/02, 23958/02 ve 23966/02) başvuru no'lu 15 davanın nedeni aşağıda başvuru tarihlerinin yer aldığı tabloda isimleri geçen bu ülke vatandaşlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Temel İnsan Haklarını güvence altına alan 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvurudur.

Başvuranlar, AİHM önünde İstanbul Barosu avukatlarından Umut Yeniocak tarafından temsil edilen M.Nizer Yeniocak ve Mehmet Yeniocak isimli başvuranlar hariç İskenderun Barosu avukatlarından Ş. Ensari ve M. Ensari tarafından temsil edilmektedirler.

OLAYLAR

I. DAVA KOŞULLARI

Karayolları Genel Müdürlüğü, 1993 yılında başvuranlara ait olan ve İskenderun'da bulunan taşınmazları otoyol yapılması amacıyla kamulaştırmıştır.

İdare tarafından ödenen bedelde anlaşmazlık doğması üzerine başvuranlar, kamulaştırma bedelinin artırılması talebiyle İskenderun Asliye Hukuk Mahkemesi'ne başvuruda bulunmuşlardır. İskenderun Asliye Hukuk Mahkemesi, taşınmazların İdare'ye devredildiği tarihten itibaren hesaplanmak üzere yıllık %30 oranındaki yasal gecikme faizi ile birlikte ek kamulaştırma bedellerinin ödenmesine karar vermiştir.

Bu kararlar 1998 tarihinde Yargıtay tarafından onanmış ve kesinleşmiştir.

İdare, mahkeme kararlarının kesinleştiği tarihten yaklaşık iki sene sonra sözkonusu ek kamulaştırma bedellerini başvuranlara ödemiştir.

Ödemeye ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır:

Başvuranların isimleri	Karar tarihi	Türk Lirası cinsinden ek kamulaştırma bedelleri (T.L.) (gecikme faizleri ve avukat masrafları dahil değildir)	Yargıtay karar tarihleri	Ödemenin yapıldığı tarihler	Yıllık % 30 gecikme faizi ile birlikte hesaplanan ek kamulaştırma bedelleri (T.L.)
15 başvurunun yapıldığı tarih: 26 Haziran 2000					
Başvuru no:23918/02 Mehmet Has	03.07.1998	2.343.600.000	21.09.1998	13.04.2000	6.343.670.000
Başvuru no: 23919/02 Hasan Ak İbrahim Ak Ali Ak (Mehmet oğlu) Ahmet Ak İsmet Ak Ali Ak (Osman oğlu) Doğan Sönmez Redife Soyak	10.12.1997	23.387.145.000	15.09.1998	13.04.2000	62.644.338.000

Kemal Soyak Meral Bönçeoğlu Ayfer Balcı Yaşar Emre Soyak Kasım Soyak					
Başvuru no:23921/02 Elife Söylemez	24.06.1998	3.652.169.000	21.09.1998	13.04.2000	10.082.006.000
Başvuru no:23922/02 Vasil Todurga	24.06.1998	1.795.235.000	21.09.1998	13.04.2000	4.909.640.000
Başvuru no:23924/02 Hüsamettin Aygören Mehmet Yeniocak Nizer Yeniocak	03.07.1998	9.369.750.000	21.09.1998	13.04.2000	25.520.306.000
Başvuru no: 23928/02 Ali Gül	03.07.1998	1.228.200.000	21.09.1998	13.04.2000	3.388.173.000
Başvuru no: 23933/02 Mehmet Hadi Alan	03.07.1998	3.104.939.000	21.09.1998	13.04.2000	8.399.191.000
Başvuru no: 23936/02 Hasan Güran Ahmet Güran	03.07.1998	1.883.700.000	21.09.1998	13.04.2000	5.140.299.000
Başvuru no:23941/02 Fatih Alpay	18.06.1998	2.131.200.000	21.09.1998	13.04.2000	5.752.066.000
Başvuru no:23943/02 İlyas Konur	24.06.1998	2.249.600.000	15.09.1998	13.04.2000	6.130.048.000
Başvuru no: 23946/02 Saadet Şerbetçi	24.06.1998	1.918.588.000	21.09.1998	13.04.2000	5.288.149.000
Başvuru no:23949/02 Adil Sayın Kadriye Sayın	18.06.1998	1.520.900.000	21.09.1998	13.04.2000	4.173.108.000
Başvuru no: 23956/02 Fevzi Doğru Gülnaz Arslan Seyhan Doğru Zekiye Sapan	24.06.1998	2.940.639.000	21.09.1998	13.04.2000	8.068.581.000
Başvuru no: 23958/02 Hasan Çetinoğlu Mehmet Çetinoğlu Musa Çirkin Hatice Dinç Mehmet Dinç Cengiz Dinç Nuray Karaca Tülay Altan	24.06.1998	32.853.375.000	21.09.1998	13.04.2000	89.334.384.000
Başvuru no. 23966/02 Şerif Güneş Recep Ertan	27.05.1998	62.571.600.000	21.09.1998	02.05.2000	168.205.881.000

HUKUK AÇISINDAN

I. DAVALARIN BİRLEŞTİRİLMESİ

Davaların esasa ilişkin olaylarının ve ortaya çıkardıkları soruların benzerliğini dikkate alan AİHM, İç Tüzüğü'nün 42 § 1. maddesi uyarınca birleştirilmelerine karar vermiştir.

II. EK 1 NO'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin iki yönden ihlal edildiğini ileri sürmektedirler. Başvuranlar bir taraftan arazilerin Devlet'e devredildiği 1996 tarihinden sonra ödenmesi gereken ilk kamulaştırma bedelinin, başvurulara göre değişen sürelerde olmak üzere iki ila üç yıl geç ödenmesinden, diğer taraftan ise olayların meydana geldiği dönemde yüksek enflasyon oranı karşısında yetersiz kalan gecikme faizleri nedeniyle kamulaştırmayı yapan İdare tarafından geç ödenen ek kamulaştırma bedellerinin değer kaybetmesinden dolayı şikayetçi olmaktadır.

A. Kabuledilebilirlik Hakkında

AİHM, şikayetin Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesine ilişkin olan kısmı ile ilgili olarak, başvurulara göre değişen zamanlarda olmak üzere iki ila üç yıllık bir dönemin sözkonusu olduğunu ve bu dönemin kamulaştırma kararının tapu kayıtlarına tescil edildiği tarih ile arazilerin 1996 yılında Devlet'e devredilmesinin ardından ilk tazminatın ödendiği tarih arasında bulunduğunu kaydetmektedir. Bu zaman zarfında başvuranlar, kamulaştırma kararının tapu kayıtlarına tescil edilmesinden sonra gerçek hakları sınırlanmış olsa da mülklerinden istifade etmişlerdir. Bu türden bir sınırlamanın başvuranları zarara uğrattığı varsayılsa bile (örneğin mülkün üçüncü kişilere satılmaması gibi), başvuranlar tarafından bu türden bir zarara uğradıkları iddiasıyla ulusal mahkemeler önünde herhangi bir girişimde bulunulmamış olması sebebiyle başvurunun bu kısmı iç hukuk yollarının tüketilmesi ilkesi ile ters düşmektedir (*Akgün-Türkiye* (karar), no: 35361/02, 27 Ekim 2002; *Karaman ve Beyazıt-Türkiye*, no: 73739/01, 4 Temmuz 2006). Sonuç olarak AİHM başvurunun yalnızca ek kamulaştırma bedelinin geç ödenmesine ilişkin olan kısmını inceleyecektir.

Bu bakımdan Hükümet, başvuranlar tarafından icra davası açılmadığı gerekçesiyle AİHS'nin 35 § 1. maddesi uyarınca iç hukuk yollarının tüketilmediğini belirtmektedir.

AİHM, hukuki yargılama sonucunda Devlet'ten alacağı bulunan bir kimseden, tazminat elde etmek amacıyla icra davası başlatmasını istemenin uygun olmayacağına dair içtihadını hatırlatmaktadır (*Metaxas-Yunanistan*, no: 8415/02, 27 Mayıs 2004, ve *Karahalios-Yunanistan*, no: 62503/00, 11 Aralık 2003). Bu nedenle Hükümet tarafından dile getirilen itirazın kabuledilmesi mümkün değildir.

AİHM, içtihadından doğan kriterler ışığında (Bkz. özellikle *Akkuş* kararı) ve elinde bulunan unsurların tümünü gözönüne alarak başvurunun esastan incelenmesi gerektiğine kanaat getirmektedir. AİHM sonuç itibarıyla başvurunun başka hiçbir kabuledilemezlik gerekçesi ile ters düşmediğini tespit etmektedir.

B. Esas Hakkında

AİHM, bu davadakine benzer sorunların gündeme geldiği birçok dava incelediğini ve bunların Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlali yönünde sonuçlandığını belirtmektedir (Bkz. *Akkuş* kararı ve *Aka* kararı).

AİHM, mevcut davayı incelemiş ve Hükümet'in davayı farklı şekilde sonuçlandırarak hiçbir tespit ve delil sunmadığı kanaatine varmıştır. Ulusal mahkemelerin kararına göre kamulaştırmayı yapan İdare tarafından başvuranlara verilmesi gereken ek tazminatın ödenmesindeki gecikme, başvuruları, mülklerinin kamulaştırılmasına ilaveten ayrı bir zarara daha sokmuştur. Söz konusu davanın toplam fiili süresi ile ikiye katlanan bu gecikme, AİHM'yi, başvuruların genel yararın gerektirdikleri ile mülkiyet hakkına saygının korunması arasında hüküm sürmesi gereken adil dengeyi bozan alışılmışın dışında ve ölçsüz bir yüke katlanmak zorunda kaldıkları yönünde düşünmeye sevk etmektedir.

Sonuç olarak Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ihlal edilmiştir.

III. AİHS'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, adli yargılama süresinin AİHS'nin 6 § 1. maddesini ihlal ettiğinden dolayı şikayetçi olmaktadır.

AİHM, AİHS'nin 35 § 3. maddesi uyarınca başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olmadığına kanaat getirmektedir. Başvuruda başka hiçbir kabuledilemezlik gerekçesi bulunmamaktadır. AİHM, 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesine ilişkin vardığı sonuç göz önüne alındığında sorunun AİHS'nin 6 § 1. maddesi açısından tekrar incelenmesine gerek olmadığına kanaat getirmektedir.

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat, Masraf ve Harcamalar

Başvuranlar maddi ve manevi tazminat ve AİHM önünde yapılan masraf ve harcamalar için çeşitli miktarlarda tazminat talep etmektedirler.

Hükümet bu iddialara karşı çıkmaktadır.

AİHM, *Akkuş* kararında benimsenen hesaplama yöntemini dikkate alarak ve ilgili ekonomik veriler ışığında başvuranlara aşağıda yer alan miktarlarda tazminat ödenmesine karar vermiştir:

Başvuru no	Başvuran(lar)	Hükmedilen tutar (Euro)
23918/02	Mehmet Has	3.102
23919/02	Hasan Ak İbrahim Ak Ali Ak (Mehmet oğlu) Ahmet Ak İsmet Ak Ali Ak (Osman oğlu) Doğan Sönmez Redife Soyak Kemal Soyak	Toplu olarak 32.350

	Meral Bönceoğlu Ayfer Balcı Yaşar Emre Soyak Kasım Soyak	
23921/02	Elife Söylemez	4.787
23922/02	Vasil Todurga	2.089
23924/02	Hüsametdin Aygören Mehmet Yeniocak Nizer Yeniocak	Toplu olarak 13.952
23928/02	Ali Gül	1.614
23933/02	Mehmet Hadi Alan	4.433
23936/02	Hasan Güran Ahmet Güran	Toplu olarak 2.405
23941/02	Fatih Alpay	2.641
23943/02	İlyas Konur	2.665
23946/02	Saadet Şerbetçi	2.339
23949/02	Adil Sayın Kadriye Sayın	Toplu olarak 2.047
23956/02	Fevzi Doğru Gülnaz Arslan Seyhan Doğru Zekiye Sapan	Toplu olarak 3.660
23958/02	Hasan Çetinoğlu Mehmet Çetinoğlu Musa Çirkin Hatice Dinç Mehmet Dinç Cengiz Dinç Nuray Karaca Tülay Altan	Toplu olarak 49.234
23966/02	Şerif Güneş Recep Ertan	Toplu olarak 93.592

Manevi tazminatla ilgili olarak AİHM, ihlal tespitinin kendisinin adil tazmin için başlı başına yeterli olduğuna kanaat getirmektedir.

AİHM elindeki mevcut unsurlar ve bu konudaki içtihat uyarınca başka bir avukat tarafından temsil edilen Nizer Yeniocak ve Mehmet Yeniocak isimli başvuranlar hariç masraf ve harcamalar için başvuranlara toplu olarak 2.000 Euro ödenmesine, Nizer Yeniocak ve Mehmet Yeniocak isimli başvuranlara ise toplu olarak 300 Euro ödenmesine karar vermiştir.

B. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvuruların *birleştirilmesine*;
2. AİHS'nin 6 § 1. maddesine ve Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesine ilişkin olarak dile getirilen şikayetin ikinci kısmının *kabuledilebilir olduğuna*;
3. Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. AİHS'nin 6 § 1. maddesine ilişkin olarak dile getirilen şikayetin ayrıca incelenmesinin *gerekli olmadığına*;
5. a) AİHS'nin 44 § 2. maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere ve her türlü vergiden muaf tutularak Savunmacı Hükümet tarafından başvuranlara:

i. maddi tazminat olarak:

-Mehmet Has'a (başvuru no: 23918/02) 3.102 Euro (üç bin yüz iki) *ödenmesine*;

-Hasan Ak, İbrahim Ak, Ali Ak (Mehmet oğlu), Ahmet Ak, İsmet Ak, Ali Ak (Osman oğlu), Doğan Sönmez, Redife Soyak, Kemal Soyak, Meral Bönceoğlu, Ayfer Balcı, Yaşar Emre Soyak, Kasım Soyak'a (başvuru no: 23919/02) toplu olarak 32.350 Euro (otuz iki bin üç yüz elli) *ödenmesine*;

-Elife Söylemez'e (başvuru no: 23921/02) 4.787 Euro (dört bin yedi yüz seksen yedi) *ödenmesine*;

-Vasil Todurga'ya (başvuru no: 23922/02) 2.089 Euro (iki bin seksen dokuz) *ödenmesine*;

-Hüsamettin Aygören, Mehmet Yeniocak ve Nizer Yeniocak'a (başvuru no: 23924/02) toplu olarak 13.952 Euro (on üç bin dokuz yüz elli iki) *ödenmesine*;

-Ali Gül'e (başvuru no:23928/02) 1.614 Euro (bin altı yüz on dört) *ödenmesine*;

-Mehmet Hadi Alan'a (başvuru no:23933/02) 4.433 Euro (dört bin dört yüz otuz üç) *ödenmesine*;

-Hasan Güran ve Ahmet Güran'a (başvuru no: 23936/02) 2.405 Euro (iki bin dört yüz beş) *ödenmesine*;

-Fatih Alpay'a (başvuru no:23941/02) 2.641 Euro (iki bin altı yüz kırk bir) *ödenmesine*;

-İlyas Konur'a (başvuru no: 23943/02) 2.665 Euro (iki bin altı yüz altmış beş) *ödenmesine*;

-Saadet Şerbetçi'ye (başvuru no: 23946/02) 2.339 Euro (iki bin üç yüz otuz dokuz) *ödenmesine*;

-Adil Sayın ve Kadriye Sayın (başvuru no: 23949/02) 2.047 Euro (iki bin kırk yedi) *ödenmesine*;

-Fevzi Doğru ve Gülnaz Arslan (Sapan), Seyhan Doğru ve Zekiye Sapan'a (başvuru no: 23956/02) 3.660 Euro (üç bin altı yüz altı) *ödenmesine*;

-Hasan Çetinoğlu, Mehmet Çetinoğlu, Musa Çirkin, Hatice Dinç, Mehmet Dinç, Cengiz Dinç, Nuray Karaca ve Tülay Altan (Dinç) (başvuru no: 23958/02) 49.234 Euro (kırk dokuz bin iki yüz otuz dört) *ödenmesine*;

-Şerif Güneş ve Recep Ertan'a (başvuru no: 23966/02) toplu olarak 93.592 Euro (doksan üç bin beş yüz doksan iki) *ödenmesine*;

ii. masraf ve harcamalar için Nizer Yeniocak ve Mehmet Yeniocak'a toplu olarak 300 Euro (üç yüz) ve diğer başvuranlara toplu olarak 2.000 Euro (iki bin) *ödenmesine*;

iii. yukarıdaki miktarların her türlü vergiden *muaf tutulmasına*;

b)Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Hükümet'in, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;

6. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine*;

Karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM İçtüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3 maddesi gereğince 14 Haziran 2007 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.